

שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל

בס"ד, שב"ק פרשת כי תצא י"ד אלול ה'תשע"ב | גליון 518

מדברי מו"ר ועט"ר רבי יאשיהו יוסף פינטו שליט"א

אָבֵן שְׁלֵמָה וְצֶדֶק

"לֹא יִהְיֶה לָךְ בְּכִסֵּף אָבֵן וְאָבֵן גְּדוֹלָה וְקִטְנָה" (כה, יג), אסרה התורה לאדם להחזיק בכיסו אבן משקל מזויפת, השונה ממה שהיא מיועדת לשקול, ומשתמשים בה כדי לגנוב את דעת הבריות. וקשה, מדוע אסור לאדם להחזיק אבן כזו בכיסו, שלא על מנת להשתמש בה?

אומרים חז"ל (משנה כלים ז, יג), **כל שבים טהור, חוץ מכלב המים, מפני שהוא בורח ליבשה.** ופירש הברטנורא, לפי שכל שאר בריות שבים, אין אחד מהם בורח ליבשה כשבאים לצוד אותם, אלא 'כלב הים' בלבד. ולכן נחשב עורו של כלב הים בכלל עורות של חיות היבשה, שאם עשה כלי מעורו, הרי כלי זה מקבל טומאה.

'כלב הים' מקום חיותו בים, וגם כשפורש ליבשה עדיין נשאר הים כמקור חייו, אך בגלל רגע אחד של התחמקות ממקור חיותו, מקפח הוא את כל ערכו, ומקנה לעצמו בכך את כל החומרות והדינים כבריה של היבשה, אף שהיבשה זרה לו. מכאן נלמד יסוד גדול, עד כמה הדברים חמורים, האדם נשפט בדינו לא רק לפי מעשיו ומהותו, אלא אף לפי נטייתו ופניותו. ישנם אנשים הספונים כל חייהם בארבע אמות של הלכה, לומדים, עמלים ועוסקים בתורה. אך דעתם נתונה לחיי אלו המרויחים ממון מרובה בעסקיהם ומצליחים בחיי המסחר. אחריתם, שישפטו וידונו אותם כ'כלב הים' שכל חייו חי במים, אך משום שדעתו ביבשה, נטמא כטומאת היבשה. מכאן יובן מדוע הוזהר האדם מלשאת בכיסו אבן עם משקל מזויף, שאף אם לא עושה באבן זו שימוש, היא מעידה על נטייתו ורצונו להשתמש בה.

מעשה בתלמיד אחד של רשב"י שיצא לחוץ לארץ, ולאחר ששהה שם תקופה הפך לעשיר גדול, היו תלמידים שהתקנאו בו וביקשו לצאת גם הם לחו"ל לעסוק במסחר. כאשר נודע הדבר לרשב"י, כינס את תלמידיו והוציאם לבקעה אחת שסמוכה למירוון, התפלל רבי שמעון ואמר: 'בקעה בקעה, התמלאי דיגרי זהב'. מיד התחילה הבקעה למשוך דיגרי זהב, ונתמלאה כל הבקעה בדיגרים. אמר להם רשב"י לתלמידיו, אם זהב אתם מבקשים הרי זהב, קחו לכם. אך תדעו שכל מי שיקח עכשיו זהב הרי הוא לוקח מתן שכרו לעוה"ב, כיון ששמעו משכו ידיהם. רשב"י יצא מגדרו דווקא בעניין זה, כדי ללמד את תלמידיו, כי יש לאדם להזהר ביותר מנטיות ומחשבות ליבו, משום שהוא ישפט גם עליהם.

זוהי העבודה של חודש אלול, לעשות חשבון נפש, לעבוד ולתקן את הנטיות והדחפים הלא הגונים השמורים בדעתו של האדם, גם אם אינו עושה בהם שימוש של ממש. וישאל השואל, כיצד ממגרים את הנטיות והמחשבות הרעות? אדם שיש לו ספקות בהלכה **"אָבֵן גְּדוֹלָה וְקִטְנָה"** ולא יודע בבירור אם מעשה מסויים מותר או אסור, אם הדבר כשר או לא, מתוך הספקות נפתח בנפשו האדם פתח לנטיות לב לא הגונות. אך כאשר האדם מברר היטב את ההלכה, ובודק באופן ברור מה מותר ומה אסור **"אָבֵן שְׁלֵמָה וְצֶדֶק יִהְיֶה לָךְ"**, הרי הוא מתיר את הספקות שבליבו ובכך מזכך את ליבו אף מנטיות ומחשבות לא הגונות. ומתוך שליבו שלם, ודאי יזכה ל"לְמַעַן יֵאָדְּרוּ יְמֵיךָ" ולהכתב ולהחתם בספרם של צדיקים לחיים טובים ולשלום.

דברי הימים

י"א אלול ה' ש"ב (1542) חתינת ספר ה"בית יוסף"

במשך עשרים שנה שקד רבי יוסף קארו זי"ע מגדולי הפוסקים על כתיבת חיבורו הנודע, רחב ההיקף ה"בית יוסף". במהלך השנים הגיע רבי יוסף קארו לצפת שם השלים את חיבורו **בי"א באלול ה' ש"ב**. כפי שהוא כותב בסוף פירושו "בית יוסף" לחושן משפט, "התחלתיו באינדרינופלי שנת רפ"ב והשלמתיו בעיר צפת אשר בגליל העליון, ביום ד' י"א אלול שנת הבק"ר אור (שנת ש"ב 1542), ונתעסקתי עוד בהגהתו ובמהדורה נתינת עד שנת די"ש".

י"ז אלול ה' תרצ"ט (1939) - שואת יהודי אירופה

גרמניה שבמלחמת העולם הראשונה הייתה בצד המנוצחים, רצתה להשיב את כבודה האבוד. ביום י"ז באלול שנת ה'תרצ"ט (1939) פלש חיל גרמניה הנאצית לפולין וכבש אותה. מכאן החלה גרמניה תחת הנהגתו של היטלר שר", לכבוש את מדינות אירופה במטרה להשתלט על העולם, ובד בבד להוביל לפיתרון הסופי ולהביא להכחדת העם היהודי, ר"ל. במהלך המלחמה נרצחו במחנות ההשמדה ובשטחים שכבשו הגרמנים למעלה משישה מיליון יהודים, מתוכם כמיליון ילדים וחצי. הי"ד. אך, **נִצְחָה יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁקָר** (ש"מ"א טו, כט).

ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	
20:19	19:39	18:28	ירושלים
20:16	19:41	18:44	ת"א אשדוד
20:16	19:41	18:35	חיפה
20:15	19:40	18:43	ב"ש

השיעור השבועי

מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א

יתקיים בימי חמישי בשעה 21:00 בהיכל ישיבת שובה ישראל רח' שבט בנימין 34 רובע י"ב אשדוד

ניתן לקבל את העלון במייל מידי שבוע ואת דבר התורה היומי

מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א | להרשמה במייל: info@shoovaisrael.com

ניתן להקדיש את העלון לברכה, לישועה או לעילוי נשמות, לפרטים 08-8679897

מתורתן של אבות

ולמען ייטב לך

דרשו חז"ל (מדרש רבה) מהו "ארח חיים פן תפּלס" ... לא תהא אומר הואיל והמצוה הזו גדולה, אני עושה אותה ששכרה מרובה. והואיל וזו מצוה קלה אני עושה אותה. מה עשה הקב"ה? לא גילה לבריות מהו מתן שכרה של כל מצוה ומצוה, כדי שיעשו כל המצוות בתום שנאמר "נענו מעגלתיה לא תדע" ... חוץ משתי מצוות החמורה שבחמורות והקלה שבקלות, כבוד אב ואם חמורה שבחמורות ומתן שכרה אריכות ימים שנאמר (דברים ה, טו) "כבוד את אביך ואת אמך... למען יאריךך ימך ולמען ייטב לך". והקלה שילוח הקן, ומהו שכרה אריכות ימים, שנאמר (כב, ז) שלח תשלח את האם... למען ייטב לך והארכת ימים".

מדקדק רבי יאשיהו פינטו זצוק"ל בספרו "כסף נבחר", במצוות שילוח הקן נתפרש ענין אריכות ימים, אבל ענין הטובה שאמר "למען ייטב לך" הוא דבר סתום, ולא גילה מה היא הטובה הזאת, אם מעט ואם הרבה. וכן בכבוד אב ואם כתיב: "למען יאריךך ימך", הרי שגילה שכר האריכות ימים, אך כתוב גם "ולמען ייטב לך", והטובה הזו, אין אנו יודעים מה שיעורה. נמצא שבצד אחר גילה הקדוש ברוך הוא שכר המצוה הקלה ושכר המצוה החמורה, ועדיין בצד האחר העלים ולא גילה מהו הטבתו של זה והטבתו של זה. ואמת שגילה הקב"ה שכר הב' מצוות בענין אריכות ימים, והתועלת היא שלא יברור האדם בין המצוות ששכרן מרובה לאלו ששכרן מועט. אלא זה שאמר חז"ל שלא גילה הקב"ה שכר כל המצוות, היינו אפילו באותם שתי מצוות אלו "נענו מעגלתיה לא תדע", שלא גילה מהו שיעור הטובה כמה שאמר "למען ייטב לך", וזאת בכדי שיעשו את כל המצוות בתום, ולא יתבטל מעשיית שום מצוה קלה או חמורה. כי יאמר, שמא שיעור הטובה הכתובה במצוה הקלה של שילוח הקן, היא יותר גדולה משעור הטובה הכתובה בכבוד אב ואם החמורה, או להפך.

איש ואשה

שזכו

שנה ראשונה

"כי יקח איש אשה חדשה לא יצא בצבא ולא יעבר עליו לכל דבר נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמה את אשתו אשר לקח" (כד, ה). אדם היוצא לצבא ולכל צרכי ציבור משאיר אחריו משפחה, אשה וילדים הצרכים לו. ואילו החתן בשנת נישואיו הראשונה, משפחתו עדיין לא התרחבה ולכאורה מוטל עליו עול הפחות מעולו של אדם בעל משפחה מורחבת. מדוע אם כן פטרה התורה דווקא את החתן מכל החובות המוטלים על שאר האנשים בצרכי ציבור?

אחד מהיסודות החשובים בעם ישראל הוא בניית בית יהודי נאמן, המצטרף לשרשרת הדורות המפוארים של עמנו, ושווה בחשיבותו לצרכי הכלל. ביסוסו של הבית מתחיל בייסודו - בשנה הראשונה, ככל שבני הזוג ישקעו בביסוס הקשר ביניהם בשנת הנישואין הראשונה, תהווה שנה זו בסיס איתן להצלחת הנישואים ולגידול משפחה יקרה לתפארת עם ישראל. ולכן כדי שכל מחשבותיו של החתן יהיו נתונות כיצד לייסד את ביתו כראוי, פטרה אותו התורה משאר החובות כדי שיהיה נקי לביתו.

רבים מבני הזוג הנישאים מוצאים את עצמם תוהים ונבוכים כבר בתחילת נישואיהם, המציאות כמו טפחה על פניהם, לא כך הם דמיינו את עצמם מיד אחרי הנישואים, תכונות אופי לא מוכרות מתגלות בן הזוג ולא תמיד לטובה. האוירה נערכת, הם נתקלים ומתמודדים עם אי נעימויות, נפגעים, מתרגזים על נקלה מכל דבר פעוט. ההילה המיוחדת שסבבה אותם בתקופת היכרותם ובימי שמחת הנישואים התפוגגה ונמוגה. וכן, הם בטוחים כי כנראה שגו בבחירת בן הזוג, לא פחות.

כדאי להכין כל חתן וכלה העומדים להינשא, שתחושות אלו מלוות כמעט כל בני זוג בתקופה הראשונה, תחושות אלו מלמדות על כך שיש להשקיע ולבנות, זוהי התחלה טבעית לתחילתו של כל קשר. כשאדם יודע ומכיר את האתגר שלמולו, הוא מכין את כוחותיו בהתאם. וכשהוא נחוש להצליח הוא ישקיע בכך את כל חשקו ומרצו.

לא לחינם פטרה התורה את החתן מחובות צרכי הציבור, האתגר העומד למולו דורש הרבה משאבים ויכולות. "ושמה את אשתו אשר לקח", חובתו של הבעל לשמח את אשתו, להקדיש לה תשומת לב רבה ולגרום לה אושר. זוהי חובה מיוחדת השייכת לשנת הנישואין הראשונה והיא נוספת לשאר חובותיו של הבעל כלפי אשתו, כשמטרתה לחזק את מערכת היחסים הטריה.

יצירת הקשר שבין בעל לאשה הוא מעשה אורג המצריך מחשבה, לימוד והשקעה אין סופית לאורך כל הדרך, הן של הבעל והן של האשה. הצלחה בבניית הקשר מצדיקה כל מאמץ, ומסיבה אושר אמיתי.

ברמראות

"כי יהיה לאיש בן סורר ומורה" (כא, ה)

אמרו חז"ל (מדרש תנחומא) כל הנושא אשת יפת תואר, סופו להוליד ממונה בן סורר ומורה. מדוע קשורים הדברים זה בזה? מבאר בספר "אבני אזל", יש לשים לב בחינוך הבנים לתת דגש על התוכן הפנימי, שיהיה גדוש ביראת שמים, בתורה ובקיום המצוות, ומתוך כך יהיה העמל נושא פרי, ועתידים הבנים להיות לאנשי חיל, יראי שמים, ישרים ונאמנים לתורה ולמצוות. ניתן כמובן להתייחס גם לפן החיצוני, וללמוד תורה מפוארה בכלי מפואר. אך כאשר שמים את הדגש רק ביופי החיצוני, והתוכן נבוב ונעדר תורה ויראת שמים, אין זה מן הנמנע שיצא מכך בן סורר ומורה. ולכן, כאשר אדם נותן עיניו באשת יפת תואר, מפאת יופיה, מבלי להתחשב בכך שהיא בת אל נכר, מתוך כך משמע, שהוא מעריך את המראה החיצוני יותר מאשר את התוכן הפנימי, ומשום כך 'סופו להוליד ממונה בן סורר ומורה'.

"לא תחרש בשור ובחמור יחדו" (כב, ז)

בטעם מצוה זו מסביר ה"אבן עזרא" לפי שהשם חומל על כל מעשיו, ואין כח החמור ככח השור, ויהיה לחמור צער רב לשאת משא או לעבוד עם השור. עוד מבואר ב"דעת זקנים" לפי שהשור מעלה גרה והחמור אינו מעלה גרה, כשהחמור יראה שהשור מעלה גרה, יחשוב החמור שהשור אוכל, ויצטער על כך שהוא לא קיבל אוכל. מסופר כי פעם בימי החורף, כשרוחות ושלגים שרו בחוץ, נסע ה'חתם סופר' בדרך יחד עם רבו הגאון רבי נתן אדלר זצוק"ל. העגלה נתקעה בערמות השלגים, ולא היה בכוח הסוסים להוציאה. רכב העגלון על אחד הסוסים עד לכפר הקרוב והגיע עם בהמות נוספות איתם קיוה לחלץ את העגלה. רבי נתן אדלר שם לב למתרחש ומיד קפץ מהעגלה

הסגורה אל ערימת השלג, ומשך את תלמידו עימו. ברוב חפזו נרדת מהעלה נפלו מנעליו החמים והוא נותר עם גרביים דקות לרגליו. והחל רוקד בשמחה עצומה כעלם צעיר. לתמיהת תלמידו, הצביע רבי נתן על הבהמות. או אז הבין ה"חתם סופר" את כוונת רבו, העגלון שלא מצא סוסים בכפר, הביא עימו שוורים, בקש לקשרם לעגלה יחד עם הסוסים, דבר האסור משום כלאיים. שאל התלמיד את רבו 'לשמחה מה זו עושה?', ענה לו הרב 'כל יהודי חייב לקיים את כל המצוות שבתורה, ביושביי בבית המדרש נמנע ממני לקיים מצוות רבות, וכעת אינה הקב"ה לידי לקיים מצוות כלאי בהמה, ולא אשמח?!'

"לא יבא עמוני ומואבי" (כג, ד)

אמרו חז"ל (יבמות ע"ג): ביקש דואג האדומי לפסול את דוד המלך מלבוא בקהל ה', היות ומוצאו מרות המואביה. עד שנתבררה הלכה למשה מסיני 'עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית'. הגאון בעל 'ברוך טעם' מבאר על פי דברי חז"ל את הפסוקים בתהלים (קט, קסא-קסב) "שירים דפוני חנם ומדברך פחד לבי. שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל". התורה שבכתב נקראת 'דיבור' ואילו התורה שבעל פה נקראת 'אמירה' (ע"פ רבינו בחיי לפרשת יתרו שכותב, הדיבור על הנגלה והאמירה על הנסתר). וזה מה שאמר דוד המלך: "שירים דפוני" ורצו לפסלני מלבוא בקהל, לא היה זה אלא ל'חנם' שהרי ההלכה היא 'מואבי ולא מואבית'. אף כי 'ומדברך פחד לבי' שב'תורה שבכתב' נכתב "לא יבא עמוני ומואבי" ולא נכתב בפירוש החילוק בין מואבי למואבית ולכן 'פחד לבי'. אולם 'שש אנכי על אמרתך' ב'תורה שבעל פה' שבה נאמרה ההלכה בפרוש 'מואבי ולא מואבית'.

בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ

"בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא תְבֹא עָלָיו הַשְּׂמֵשׁ" (כד, טו), אסור להשהות את שכר השכיר לאחר שסיים את פעולתו. ציווי זה נוסף על הציווי שנאמר בספר ויקרא (יט, ג') "לֹא תִלִּין פְּעֻלַת שְׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר" האוסר להשהות את שכר השכיר כל הלילה עד הבוקר. וביארו חז"ל (ב"מ ק"י): **שאם גמר מלאכתו בלילה, זמנו לשלם לו שכרו כל הלילה עד הבוקר. ואם גמר מלאכתו ביום, זמנו לשלם לו כל היום עד שקיעת החמה.**

רבה המכשלה בקיום מצוה זו, ה"חפץ חיים" בספרו "אהבת חסד" התריע על כך וכתב 'מצוי בעונותינו הרבים אצל איזה אנשים שהשכיר דופק על פתחיהם ואין פותחים לו, והרבה מהם אנשים ישרים ובעלי מידות טובות. והמצוה הזאת של תשלומי שכיר בזמנו רפויה בידם. והתבוננתי, שכל זה בא להם מצד מיעוט חסרון ידיעה, שאילו ידעו מזה ודאי היו מזרזים לשלם בזמנם, כמו שכל אחד מישראל מזרז לקיים שאר מצוות התורה, כשופר וסוכה ולולב וכיו"ב... ואילו במצוה זו כמה מתגבר היצר בזה'. והדברים נאים למי שאמרם, מסופר כי ראו פעם את ה"חפץ חיים" לעת זקנותו בערב שבת אחד, כשקשתה עליו ההליכה, חזר מהמקוה לביתו בעגלה, לאחר שירד ושילם לבעל הבית את דמי הנסיעה. נכנס לביתו והחל רוקד כשהוא מלא שמחה והודיה לבורא עולם, על שסייעהו וזיכהו במצוות "בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ".

מצוי בימינו, שאנשים קוראים לבעל מלאכה לתיקון דבר בביתם, או מזמינים נערה לשמור על ילדיהם, או מעסיקים אשה בעבודות משק הבית או נוסעים במונית. מצוה לשלם להם את שכרם מיד בסיום עבודתם. אך אם הסכימו ביניהם לשלם אחת לשבוע או אחת לחודש, אין בזה עוון. לפי משורת הדין, אם השכיר מסכים בלב שלם למחול למעסיקו ולדחות את התשלום ליום אחר, אין איסור בדבר. בשולחן ערוך (חו"מ ס"י שלט ס"י) נפסק, שאם אין לו למשכיר מעות לשלם לעובד אינו עובר על איסור זה. מכל מקום, ראוי לאדם להחמיר בזה ואף ללוות כסף כדי לשלם שכר השכיר בזמן.

בגודל חומרת העונש באיסור זה מצינו בזה"ק (קדושים פה) שמי שאינו זהיר במצוה זו הקב"ה מומעט ימיו וממעט נפשו מעולם הבא, ואפילו נקצב לאדם זה אריכות ימים וכמה טובות, כל אלו מסתלקים ממנו ח"ו בעבור עוון זה.

פניני דברי יאשיהו

בְּתַחֲבֻלוֹת תַּעֲשֶׂה לָךְ מִלְחָמָה

"כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ" במלחמות היצר הכתוב מדבר. והיאך ניתן לנצח את היצר הרע? על פי דברי שלמה המלך החכם מכל אדם (משלי כד, ו) **"בְּתַחֲבֻלוֹת תַּעֲשֶׂה לָךְ מִלְחָמָה"**.

מעשה במלך רם ונישא שהיה לו חוזה בכוכבים, שהיה אוהבו וסומך על דבריו. בחלוף הזמן סר חינו מעליו והחליט המלך להורגו. תכנן המלך היאך להורגו? הזמינו אליו, והורה לאחד משומריו שעל פי סימן מוסכם, יהרוג את חוזה הכוכבים. החל המלך לשוחח עם החוזה בכוכבים, הלה שם ליבו כי פני המלך אינם כתמוול שלשום, והבין כי כלתה אליו הרעה. שאלו המלך 'האם תדע לחזות מתי יהיה יום מותך?'. הבין החוזה בכוכבים את העניין והתחבט עם עצמו מה לענות למלך, תוך כדי שהוא משים עצמו כבודק את הדברים, הישר פניו אל המלך ואומר 'כן, הוד מלכותו. צפיתי וראיתי כי יום מותי יהיה, שלושה ימים לפני מות אדוני המלך'. נחרד המלך חרדה גדולה והטיל על החוזה בכוכבים שמירה כפולה, וכך חרד לגורלו כל חייו.

מובא בספרים הקדושים שהעכס, העצבות והמחלוקת גורמות לאיבוד ממון. אף החוטא בעריות מאבד ממונו. היצר הרע מנסה בכל יום להכשיל את האדם בחטאים אלו ואחרים. אך צריך האדם לעשות תחבולות עם היצר הרע, וכפי שגרם החוזה בכוכבים למלך לחרוד לגורלו כל חייו, כך יגרם ליצרו לשמור עליו מכל משמר מחטאים אלו, כדי שלא יאבד את ממונו.

לאורם נלך

רבי כליפא בן מלכא - הרכב"ם, ב' אלול בשנת תק"ב

הגיעו אוניותיו העמוסות בסחורה לנמל. רבי כליפא נחרד כולו, חשש שמא יתחלל היום הקדוש והבלי העולם יטרדוהו מעבודת הקודש. מיד נעמד בתפילה, והרבה להעתיך לבוראו שהאניות יטבעו בים. תפילתו נענתה, ותיכף התרוממה סערה בים, כל אניותיו טבעו, ועימם ירד למצולות כל רכושו. רבי כליפא לא חש הפסד כלל, אלא אדרבא אנת רוחה פרצה מלבו הטהור על כך שעמד בנסיון, והוכיח כי ממונו לא נחשב בעיניו כלום. מאותו מעשה ירד מנכסיו, ונשאר ללא מקורות פרנסה, ואחד מעשירי אמסטרדם, נטל על עצמו לפרנסו עד יומו האחרון.

את רבנות העיר אגדיר ניהל רבי כליפא ביד רמה. כרועה נאמן ניווט את כל ענייני העיר השונים, ועול הציבור היה מוטל על צווארו. רבי כליפא נחשב כאחד מגדולי הרבנים בערי המערב בתקופתו, דעתו נשמעה ברמה בכל מקום, וגדולי הדור התייחסו לדבריו בהדרת קדש. מקהילות שונות ברחבי מרוקו פנו אליו בשאלותיהם, ודיניהם נשאו ונתנו עמו. ענוותן היה רבי כליפא, כל המעיין בהקדמתו לספרו 'כף נקי', עומד משתומם מול התבטלותו המוחלטת. אך בהגיע עת מלחמה לה, כלביא יקום, לא היה נושא פנים לאיש.

בב' אלול בשנת תק"כ (לערך) נלקח רבי כליפא לבית עולמו, ונטמן בבית העלמין הישן באגאדיר, לצד גיסו רבי שלמה פינטו זצוק"ל, ובנו רבי אברהם "הנזיר" הי"ד. זיע"א.

רבי כליפא בן מלכא זצוק"ל, נולד בעיר טיטואן שבמרוקו, נכד לרבי משה בן עטר מבתו השניה, לא ידועים פרטים אודות הוריו, ואף שנת לידתו אינה ידועה, כפי הנראה נולד בשנת ה' ת"מ. בצעירותו למד רבי כליפא תורה אצל חכמי פאס וסאפי, אותם שימש, ומהם ינק חכמתו הנפלאה. בהמשך חייו עבר להתגורר באגאדיר. גאון מופלא היה רבי כליפא, ידיו רב לו בכל מכמני התורה, ביחוד התנשאה חכמתו הנדירה בחכמת הקבלה. רבי כליפא נחשב לאחד מגדולי המקובלים בדורו. חכמי הדורות שאחריו כינוהו "הרב החסיד", "המלומד בניסים", "ארי במסתרים", "המקובל האלקי", וכפי שגם נחרט לעד על מצבת קבורתו בעיר אגאדיר.

שותפות נאמנה היתה לו עם גיסו רבי שלמה פינטו זצוק"ל, אביו של הצדיק רבי חיים פינטו הגדול זיע"א, עסקים מסועפים ניהלו בכל מדינות האיזור. אולם הדבר לא הפריע להם בעבודת השם, באשר עשו את תורתם קבע ומסחרם עראי. רוב היום למדו בצוותא, עטורים בטלית ותפילין, ורק את מקצת היום הקצו לעסוק במסחרם. זקני העיר אגאדיר היו מספרים כי העומד על שפת ימה של העיר בעיתות סערה, יבחין בתרניהם של אוניות השקועות בים, המבצבצים מתוך שאון הגלים. ומעשה שהיה בעיצומו של יום הכיפורים בעת שרבי כליפא היה שקוע בעבודת היום, באו וספרו לו כי

מאמר החכם

"ועשית מעקה לנגדך" - מוחו של אדם הוא המקום הגבוה ביותר בגופו, ונקרא גג'. על האדם לשמור את מוחו מהרהורי עבירה, ולעשות מעקה למוחו.

(תולדות אדם)

שהוא ראשי תיבות, היהורי עבירה קשים מעבירה.

מה' אשה לאיש

טרם פרע את חובו. הוא המתין לו מספר שבועות, לאחריו, שלח להודיע לו, כי טרם פרע את חובו. היהודי מיהר לביתו של רבי שמואל וטען בלהט 'הלוא החזרתי את החוב עוד ביום הפרעון!'. 'לא' - השיב לו רבי שמואל - 'בספרי החשבונות לא מצויין שהחוב נפרע'. והאיש מתעקש 'באתי לבית מדרש, והנחתי את השטרות לפניך'. חשב רבי שמואל כי האיש מנסה להתחמק מפרעון החוב, ומאחר והכסף אינו כספו האישי אלא מכספי ציבור, הזמינו ל"דין תורה".

כל העיר רעשה וגעשה מתעוזות של היהודי הפשוט, שאינו מתבייש לשקר בפני הרב והדיינים. תקופה קשה עברה על יהודי זה, שמו הטוב הוכפש, אנשי העיר סרבו לדבר עימו, ואף במקום עבודתו החליטו להעזיבו מפני חוסר נאמנותו. בנו הגדול של יהודי זה, לא יכול היה לשאת את החרפה על 'פשעו' של אביו ועזב את העיר לצמיחת.

ויהי היום, רבי שמואל היה צריך לעיין בגמרא בה למד ביום פרעון החוב. הוא פתח את הכרך והופתע למראה השטרות שנפלו מבין דפי הספר, בסך של מאה רובלים. לרגע לא הבין מה מקורם של השטרות, אך מיד התחוויר לו כל העניין. נקל לשער מה היתה תחושתו של רבי שמואל, הוא לא ידע את נפשו מרוב צער, ולא מצא מרגוע לנפשו על עוגמת הנפש המרובה אותה גרם ליהודי כשר. הוא קרא את האיש אליו, ואמר לו בכאב רב 'אמור נא לי רבי יהודי, במה אוכל לפייסך? כמובן שאבקש מחילה קבל עם ועדה, למען ידעו כולם את האמת!'. עמד היהודי מול רבי שמואל, הקמטים שעל פניו כמו העמיקו, והוא ענה כמעט ללא קול - 'מחילה!?', מה תועיל לי כעת בקשת מחילה? כולם ודאי יחשבו כי רק מחמת רחמין עלי אתה מפיסיני כעת, ואני אשאר בעיניהם כ'שקרן'. ויותר מכך, כיצד תשיב בקשת המחילה, את בני יקירי שעזבו את העיר מרוב בושה?!

הגאון רבי שמואל שקע בהרהורים שעה ארוכה, ולפתע פנה את היהודי ואמר לו "שלח נא להשיב את בנך לוינא, ואני אקחהו כחתן לבתי! בכך אני מקוה שאנשי העיר יכירו ביושרך". אורו פניו של היהודי, והוא נכון היה בליבו להתפייס. כמה ימים לאחר מכן נכתבו ה'תנאים' בין שני המחוננים הגאון הרש"ש ואותו יהודי. אנשי העיר היו שחים בהתרגשות כי מן השמים גלגלו את אותה הטעות, כדי שבנו של היהודי הפשוט ינשא לבתו של הרב הגאון רבי שמואל שטראשון זיע"א, שידוך - שאלמלא כן, לא היה יוצא אל הפועל. נפלאות דרכי השם.

עיר יפה היא העיר וילנא, עתיקה היא וסמטאותיה מתפתלות וצרות. רחוב היהודים ססגוני ושווק חיים מלא בחן וגדוש באויר רוחני. קולות המוכרים היושבים מאחרי דוכניהם ומציגים את מרכולתם, מתמזג ונבלע בקולות התפילות והלימוד הנישאים מחלונותיו הגבוהים של בית הכנסת הגדול. מניין יוצא מניין בא, תלמידי חכמים לצד עגלונים ושואבי מים. לא לחינם נקראה העיר וילנא 'רושלים דליטא'.

יהודי פשוט עבר ברחוב הצר, בידו היו שטרות בסך מאה רובלים. לפני מספר חודשים לווח מ'קרן ההלוואות' סכום זה, וכעת הוא שם פניו לעבר בית הגאון רבי שמואל שטראשון זצוק"ל - הרש"ש, על מנת לפרוע את חובו בזמן. היה זה לפני כמאה שנה בקירוב, רבי שמואל היה מגדולי התורה המפורסמים בוילנא דאז, ונודע במיוחד בחיבורו "הגהות הרש"ש" על כל הש"ס כולו. ומתוך שהיה עוסק אף בצרכי ציבור באמונה, ניהל 'קרן הלאות' - ללא ריבית. מאחר ומדובר בכספי ציבור, היתה הקרן מנוהלת על ידי רבי שמואל עצמו בקפדנות רבה על פי כל דקדוקי ההלכה. כל סכום שניתן בהלוואה, היה נרשם בספר החשבונות, כשליצידו נרשם שם הלווה ומועד פרעון החוב. וכך מידי יום היה רבי שמואל עובר על ספר החשבונות, לבדוק האם הוחזרו ההלוואות שמועד פרעונן הגיע. ועומד על כך שהסכמים יוחזרו, והקרן תוכל להמשיך לפעול לרווחת הקהילה.

בבית רבי שמואל הודיעו ליהודי שבא לפרוע את חובו, כי הרב נמצא בבית המדרש. הלך הלה דרך הסמטאות הצרות ונכנס בחדרת קודש אל היכל בית המדרש. המולת לימוד ספוגה בניחוחות מענגים קידמה את פניו של היהודי. רבי שמואל היה שקוע באותה העת ראשו ורובו בגמרא שלפניו, מבלי שיתן ליבו לסובב אותו. ניגש אליו היהודי הניח לפניו את השטרות, ואמר כי סכום זה מיועד עבור פרעון חובו. רבי שמואל בהיותו שקוע בלימודו הנהן בראשו. היהודי שהיה בטוח שהרב אישר בכך שקיבל את הכסף, הלך לדרכו. אלא שרבי שמואל לא שת ליבו לכך, שקוע ומרוכז היה בלימודו. לאחר זמן כשסיים את סדר לימודו, סגר את הגמרא והשיבה לארון הספרים כשבין דפיה חבויים שטרות הכסף... באותו יום, כמנהגו עבר רבי שמואל על ספר החשבונות של 'קרן ההלוואות'. עיניו צדו את שמו של היהודי הלה, וראה שהיום הוא יום פרעון ההלוואה, והאיש

קן צפור

בדופן, קן מסוג זה מגן עליהם מפני סכנות, וכן דואג לחימום יעיל של המקום. מעורר השתאות לצפות בחכמת הטווייה של עוף "תפר ההודו" המשתמש במקורו כבמחט, הוא מקרב את עלי העץ אחד לשני, נוקב בשוליהם חורים, וטווה ביניהם באמצעות סיבי כותנה או קורי עכביש עד שנוצר מעין שק סגור, אותו הוא מרפד בגבעולי עשב רכים. הקן הזעיר בעולם שייך לציפור הקרויה 'קוליברי', קוטרן 20 מ"מ בלבד, הוא עשוי מקורי עכביש, ונותן מחסה לביצת הקוליברי - הביצה הקטנה בעולם שקוטרה 6 מ"מ ומשקלה שלוש גרם.

קן מושקע במיוחד שייך לעוף ה"סוכי הצנוע", שמונה חדשים הוא עוסק בבנייתו. קינו עשוי מעין סוכה שגודלה מגיע למטר רבוע! וגובהה 70 ס"מ עד כי אדם מבוגר יכול לשבת בה. סוכה זו עשויה מעשבים ובנויה בחכמה עם עמודי תמיכה בגג, והיא מקושטת בתוכה במיני נוצות צבעוניות, פרחים, שברי זכוכית וחלקי מתכת נוצצים.

הקן החזק בעולם שייך לעוף ה"פטישין", הקן נבנה מזרדים ומקש במקום בו ענפי העץ מסתעפים. לאחר מכן מטייחים ה"פטישנים" את הקן כולו בבוץ. גובה הקן הגמור הוא 1.80 מטר, ומשקלו 50 ק"ג, והוא חזק עד כדי לשאת עליו משקל אדם.

בספרים הק' מובא, שהיכלו של משיח נקרא 'קן ציפור', ביאור הדבר, כי נשמתו של המשיח מעופפת כציפור במצודת הגלות. הסרת מצודת הגלות מנשמתו של המשיח תהיה בע"ה כשירבו זכויות עמי".

"כי יקרא קן צפור לפניך בדרך" (כב, ו) כתב רבינו בחיי יש בקיום מצוה זו התעוררות רחמים על כל העולם'.

הבורא ית' טבע בעופות את הידע לטוות את קיניהם בדיוק על פי צרכיהם ומיודתיהם. נאמר בתהילים "גם צפור מצאה בית ודרור קן לה" כל ציפור יודעת לבנות את הקן המתאים במיוחד "לה". באופן מפליא בונים העופות קן התואם בדיוק לקן שבו הם גדלו והתפתחו בצעירותם. תפקידו של הקן מוגבל לתקופה של הקינון, שבדרך כלל מתחילה בתקופת האביב, בה היום מתחיל להתארך ומוזג האויר מתחמם. הקן מעניק הגנה לביצים ולגוזלים מפני מזג האויר ומפני טורפים. העופות הבונים את קיניהם על העצים או השיחים אוספים במקורם או ברגליהם זרדים וענפים, ובאמצעותם טווים את השכבה החיצונית של הקן. לאחר מכן הם דואגים לרפד את הקן בשכבה פנימית רכה ומבודדת, המורכבת מגבעולים רכים, צמר, נוצות ושערות. השכבה הפנימית עשויה בהתאם לגודל העוף ותפקידה לשמור על טמפרטורת הביצים בעת שהעוף יצא לתור אחר מזון, ולשמש כמקום מסתור לביצים. יש עופות המקננים במחילות באדמה ובנקרות העצים. הנשר, מקנן על מדרגות סלע ופתחי מערות במצוקים רמים. בשונה מרוב העופות שבכל שנה בונים קן מחדש, הנשר נאמן למקום קינונו ושב אליו שנה אחר שנה. עופות קטנים במיוחד בונים 'קן מקורה' הסגור מכל צדדיו ובו פתח זעיר